

Suç Korkusunu Kullanarak Telefon Aracılığıyla Gerçekleştirilen Dolandırıcılık Suçları (2020-2023) “Türkiye Üzerine Bir Çalışma”

Mustafa Çalışkan*

Öz: Suç ve suç olgusu sosyoloji, kriminoloji, psikoloji ve ceza hukuku gibi birçok disiplin öncülüğünde incelenip açıklanmaya çalışılan bir kavram olarak yerini almaktadır. Suç olgusu ve ortaya çıkan korku hali suç sosyolojisinin de inceleme alanları arasında yer almaktadır. Korku halinin oluşabilmesindeki etkenlerin ne olduğu bireyler üzerindeki etkilerin anlık duygulardan mı etkilendiği ya da belirli çevresel faktörler sebebiyle mi olduğu tartışılan durumlar olarak ortaya çıkmaktadır. 21. yüzyılda gelişen teknolojiyle toplumun kitle iletişim araçlarıyla bağları artmaktadır. Artan bu bağla birlikte toplum içerisinde yaşayan her birey fiziksel olarak zarara uğrayarak dolandırılmakla beraber, aynı zamanda telefon aracılığıyla da dolandırılmaktadır. Suçun ortaya çıkışındaki ve işlenmesindeki durumlarıdaki değişim kitle iletişim araçlarındaki gelişme ve ilerlemeyle doğrudan bağlantılı olmaktadır. Teknolojik gelişmeler ışığında suç kavramı ve olgusunda da değişimler yaşanmaktadır. Bu durum son dönemlerde oldukça artmakta olup katı önlemlerin alınması gereken bir noktaya erişmiştir. Bu çalışmada kitle iletişim araçlarından birisi olan telefon aracılığıyla dolandırılan kişilerin sosyolojik, psikolojik, eğitim, meslek gibi durumları göz önünde bulundurularak suç korkusu düşüncesinin temel sebebi incelenmiştir. Şüpheli, mağdur ilişkisi suçtan zarar gören kesimin ağırlıklı olarak hangi kesim olduğu, dolandırıcılıkta kullanılan temel söylemler 2020-2023 yıllarında Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkanlığından alınan veriler ışığında değerlendirilmiştir. Telefon aracılığıyla dolandırıcılık vakalarının artışının önüne geçilmesi, veriler ışığında toplumun bilinçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kitle İletişim, Telefon Aracılığıyla Dolandırıcılık, Suç Korkusu, Suç Söylemleri, Mağdur, Şüpheli

* Doç. Dr. Emniyet Genel Müdür Yardımcısı. mcaliskan68@yahoo.com
<https://orcid.org/0009-0001-6568-6571>

Fraud Crimes Committed via Telephone Using Fear of Crime (2020-2023): “A Study On Türkiye”

Mustafa Çalışkan*

Abstract: Crime and the phenomenon of crime are established as concepts that are studied and explained under the guidance of many disciplines such as sociology, criminology, psychology, and criminal law. The phenomenon of crime and the emerging state of fear are also among the fields of study in the sociology of crime. Discussions arise regarding what are the factors leading to the emergence of fear, and whether its effects on individuals stem from momentary emotions or are shaped by specific environmental factors. Society's ties with mass communication tools have been strengthened by technological advancements in the 21st century. With these strengthened ties, every member of society may fall victim to fraud not only through physical means but also telephone scams. The changes in the circumstances of occurrence and commission of crimes are directly linked to the development and progress of mass communication tools. In light of technological advancements, the concept and phenomenon of crime also evolve. In recent years, this trend has significantly increased, reaching a certain point where strict preventive measures are required. This study examines the primary causes of crime-related fear by considering the sociological, psychological, educational, and occupational characteristics of individuals who have been defrauded via telephone, one of the mass communication tools. The relationship between suspects and victims, the demographic groups most affected by such crimes, and the key false narratives used in scams are evaluated based on 2020-2023 data obtained from the Department of Public Order under the General Directorate of Security. The study aims to prevent the rise of telephone fraud cases and raise public awareness based on the findings.

Keywords: Mass Communication, Telephone Fraud, Fear of Crime, Criminal Narratives, Victim, Suspect

* Doç. Dr. Emniyet Genel Müdür Yardımcısı. mcaliskan68@yahoo.com
<https://orcid.org/0009-0001-6568-6571>

Giriş

Suç korkusu genel olarak suçtan zarar görme ve mağduriyet korkusu şeklinde ifade edilmektedir. Suç korkusu bireyin zihninde canlılığını korumakla beraber suça karışma zarar gören taraf olma düşünceleri kapsamında endişeye mahal vermektedir. Genel tanımıyla suç korkusu bireylerin yaşam kalitesini temelden sarsma, içe kapanık, sosyal hayattan kopuk ve korku endişesiyle toplum ile birey arasındaki ilişkiyi derinden etkilemektedir. Sosyal medya üzerinden bilhassa telefon aracılığıyla bireyler belli başlı kalıp söylemlerle yönlendirilmekte ve aldatılmaktadır. Yapılacak olan incelemelerde sosyal medya ve kitle iletişim araçları üzerinden gerçekleştirilen dolandırıcılık faaliyetlerinde mağdurun yaşı, cinsiyeti, mesleği gibi temel durumlar incelenmektedir. Türkiye Cumhuriyeti özelinde ilerleyen yaş gruplarında suç korkusu ve suça karışma düşüncesinde artış gözlemlenmektedir (Yazgan, vd., 2020, s. 374). Batı ülkelerinde ise bu durum tam tersi durumdadır. Suç korkusu genç yaşlarda artarken ilerleyen yaşlarda azalmaktadır. (Yavuzçehre, 2022, s. 5). Suça maruz kalma korkusu ilk incelemelerde bireyin sosyo-demografik değişkenler ile suça maruz kalma korkusu üzerine odaklanılırken ilerleyen süreçte ise çevresel faktörler gibi faktörlerin suç korkusu üzerindeki etkisi genişletilmiştir (Öztürk, 2016, s. 282). Suç korkusunun temelinde yatan sebeplerin ne olduğu, Türkiye Cumhuriyeti'nde 2020-2023 tarihleri arasında meydana gelen olayların karşılaştırılması yapılmıştır. Bu karşılaştırma Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığından alınan veriler ışığında yıllara göre değerlendirilmiştir. Yapılan karşılaştırma ile söz konusu yıllarda suç korkusu düşüncesinin topluma ne gibi etkilerinin olduğu bu korku neticesinde telefonla dolandırıcılık suçunda yaşanan değişimler incelenmiştir. İncelenen veriler özelinde şüpheli ve mağdurların vermiş olduğu bilgiler özelinde analiz edilmiş ve hangi gruplarda suç oranının yükseldiği değerlendirilerek, yaş, meslek ve çevresel faktörlerin etkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

Metod

Çalışmada insanların telefonla dolandırıcılık suçuyla karşı karşıya kaldığında ne gibi tepkiler verdiği ve dolandırıcıların kullanmış olduğu dolandırma yöntemleri üzerinden yaş faktörü esas alınarak inceleme yapılmıştır. Çalışma sırasında Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığının verileri ışığında inceleme yapılmıştır. Kullanılan yöntem suça maruz kalan bireylerin vermiş olduğu anlık cevaplar, kendilerinde ortaya çıkan korku halinin sebepleri ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Veriler ışığında Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan vatandaşların 2020-2023 tarihler arasında mağduriyet yaşadıkları telefonla dolandırıcılık suçları konu edinmiştir. Suç kavramı uluslararası literatürde de değerlendirilmiş suç sosyolojisinin temelinde bulunan sapkınlık ve sapmaların oluşmasında çevresel

faktörlerin önemi bu çalışmada da detaylandırılmaktadır. Literatür taramasında insanların suç karşısında vermiş olduğu tepkiler konusuyla alakalı birçok çalışma bulunmakla beraber, bu konuda yapılan literatür taramasında çevresel faktörler, yaş faktörü, ekonomik durum gibi sebepler bireyin suça maruz kalma üzerindeki etkisinin artırmaktadır. Durkheim'in Mekanik Toplum ve Organik Toplum ayrımı, Merton'un Uyum Tipolojisi, Dönmezer'in Kriminoloji üzerine eseri, Sosyal Yapı Teorileri, Sosyal Süreç Teorileri ve Sosyal Kontrol Teorileri bu alanda yapılan incelemelerde bireyin toplum özelindeki etki faktörlerini detaylandırmaktadır. Bireyler üzerindeki bu faktörlerin veriler ışığında yorumlanması ve anlık çözüm önerilerinin ne olacağı, suç ve ceza hukuku özelinde müeyyidelerin yetersizliğinin olgu üzerindeki etkisi açıklanmaktadır.

Suç Korkusu

Korku kişide tehlike duygusunun ortaya çıkmasını tetikleyen reaksiyon durumudur. (Gençöz, 1998, s. 10) Bireylerin toplumda ortaya çıkan sapmalar sonucunda toplum içerisinde aykırı hareket eden ve suç olarak adlandırılan durumlara maruz kalan bireyler korku duygusunda yaşanan reaksiyona sebebiyet vermektedir. Sadece suç anında korku durumunun ortaya çıktığını söylemek yanlış bir bakış olmakla birlikte korku ve kaygı doğrudan ilintili düşüncelerdir. Bireyde ortaya çıkan kaygı durumu toplumdan kendini soyutlama ve korku tepkimesinin ortaya çıkışı olarak değerlendirilmektedir. Korku hâlihazırdaki duruma, kaygı ise korkunun beklenen yönüne odaklanmaktadır. (Şahin, 2019, s. 119) Korku durumunu toplumsal yapı içerisinde aile kültürü, çevre, sosyal yapı, değerler gibi birçok yapıyla ilişki halindedir. (Eren, 2005) Suç toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin bilerek veya isteneyek ihlalinin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Adalet Bakanlığı, 2020). Suç korkusu bireylerin anlama kabiliyeti ile sonradan oluşmaktadır. Başkasına veyahut kendine zarar verebileceğinin bilincinde olmayan bir çocuğun suç teşkil eden bir olaya karışması ilk aşamalarda bilinçsiz bir şekilde ilerleyen yaşlarda suç kavramını anlaması bireyde aynı zamanda korkuyu da beraberinde getirmektedir. Suç korkusu doğuştan değil sonradan kazanılan bir düşüncedir (Ömeroğlu, 2012, s. 331). Suç korkusu bireylerin suçtan zarar görme, mağduriyet korkusu yaşama gibi temel düşüncelere kapılmasıdır. Bu bağlamda suç korkusu bireyin toplumsal ilişkileri ve güven duygusunu doğrudan etkilemektedir. Bu korkuyla bireyler birbirine olan güvenlerinin sarsılmasıyla beraber çevresine karşı oluşabilecek tehditlere karşı daha tedirgin olmaktadır (Yavuz, 2019, s. 33). Çevresindeki insanların da her an dolandırılma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı düşüncesine kapılmaları nedeniyle toplumsal güvenle beraber bireyler arası güven ilişkisi de derinden sarsılmaktadır (Reşitoğlu, 2017, s. 147). Korku, bireyde stresin tetiklemesiyle ortaya çıkan bir duygudur. Stres anında tehlikeye karşı insan psikolojisinin aldığı önlem karşı tarafa güvenmeme duygusunu oluşturmaktadır. Yaşanan mağduriyet durumuyla

bireyler tüm insanları aynı konumda görmekte ve içlerine kapanmaktadır (Yücel, 2009, s. 281). Günümüzde kitle iletişim araçlarının kullanımının yaygınlaşması; suçun oluşması, işlenmesi ve mağdurun kitle iletişim araçlarıyla dolandırılmasında artışın gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Dolandırıcılık faaliyetlerinin kitle iletişim araçlarıyla yaygınlaşmasından mütevellit toplumda suç korkusunun artışıyla bireyin toplumda yalnızlaşmasıyla toplumun en küçük çekirdek yapısını oluşturan ailedeki bireyler arasındaki ilişkileri de doğrudan etkilenmektedir. Bu korku neticesinde toplumun çekirdek yapısını oluşturan aile bireyleri korku üzerine kurulan ilişkileri neticesinde güvensiz bir şekilde hareket etmektedirler. Bu çerçevede bireyin suç korkusu düşüncesiyle yaşaması toplumdaki bireylerin birbirine güvenini sarsmakta mağdur kişilerin psikolojik, sosyal ve ekonomik durumlarını derinden etkilenmektedir. Küreselleşmeyle birlikte bir köy haline gelen dünya, gerçekleşen bir olayın kitle iletişim araçları aracılığıyla network ağının kurulması neticesinde kısa süre içerisinde erişimine ve infial yaratmasına sebep olmaktadır (Öztürk, 2015, s. 256). Bu durumun avantajlarının yanında toplumda oluşan haberin etkisine ve doğruluğuna göre bireyler üzerinde suç korkusunun da tetiklendiği görülmektedir. Vatandaşların şiddet, dolandırıcılık gibi haberlere ilgi duyması, tıkanma oranının fazla olması bu alana medyanın da yoğunlaşmasına sebebiyet vermekte ve yapılan haberlerin toplum üzerindeki etkisini arttırmaktadır (Gökulu, 2018, s. 590).

Suç Korkusu ve İletişim (Telefon) Aracılığıyla Dolandırıcılık

Suç korkusu ve mağduriyeti kavramı incelendiğinde Korku bireysel bir tedirginlik halini ifade ederken, suç korkusu ve mağduriyeti kavramı ise daha çok toplumsal bir duyguyu ifade etmektedir (Yavuz, 2019, s. 32). Teknolojinin gelişmesiyle beraber kitle iletişim araçları toplumsal hayatta bireylerin bilgiye erişimini hızlandırmakta ve haber kaynaklarına gündemde gerçekleşen olaylara doğrudan erişmelerini sağlamaktadır. Buna örnek olarak televizyon tek taraflı bir iletişim aracı olarak görülmesine rağmen aslında bireylere ve topluma aktardığı bilgi ve haber kaynağı bireyler üzerinde belli başlı algılara da sebep olmaktadır. Çağımızda oldukça yaygınlaşan kitle iletişim araçları arasında yer alan televizyon kullanımının artışı programlar, haberler, belgeseller, dizilerde yaşanan olaylardaki suç konuları toplumun dikkatini çekmektedir. Amerika’da yapılan araştırmada toplumun %76’sında oluşan suçun tanımını televizyonda gördükleri olaylarla oluştuğu, %22’sinin ise suça doğrudan bireysel tecrübesiyle tanımlamaktadır (Er vd., 2018, s. 61).

Medyanın toplum üzerindeki etkisiyle beraber suç olgusunu olduğundan farklı veya abartarak sunması sonucunda bireylerde bu doğrultuda suç korkusu düşüncesi artmaktadır (Gökulu, 2018, s. 590). Bireyler toplumda meydana gelen olaylarda suça karşı toplumsal refleks oluşturmakla beraber hafızasında mağduriyet olgusunu daha fazla arttırmaktadır. Suç korkusunun temel etkenlerinden birisi olarak sayılan mağduriyet durumu insan psikolojinde de önemli yer edinmekte-

dir. Suça maruz kalmanın ötesinde yaşanacak her olayda mağduriyet düşüncesiyle hareket etmek güvensizlik duygusunun temelini oluşturur (Çalışkan, 2023, s. 151). Bireyin mağdur edilme korkusu kendini sosyal çevresinden soyutlamasına sebebiyet vermektedir. Teknolojinin ilerlemesi toplumsal refahı arttırmakla beraber işlenen suçların kapsamını, yöntemini de arttırmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti özelinde incelendiğinde 2000’li yıllarda başlayan kitle iletişim araçlarında telefonun yaygınlaşması ve iletişimin sağlanabilmesi için kontör yükleme sistemiyle beraber “Kontör Dolandırıcılığı” ortaya çıkmış ve suç literatüründe Emniyet Genel Müdürlüğünün yoğunlaştığı bir alan olmuştur. (Hürriyet, 2016).

İlerleyen zamanlarda bireylerin telefon aracılığıyla aranması ve korkularının uyarılması yeni bir dolandırıcılık yöntemi olarak görülmektedir. Bir suçun telefon aracılığıyla dolandırıcılık olarak adlandırılabilmesi için suç ve suça maruz kalan bireyin suç olgusunun başından itibaren telefon aracılığıyla yönlendirilmesi gerekmektedir. Mağdurun telefon aracılığıyla taşınmaz mallarının, ziynet eşyalarının veya bankada bulunan parasının şüphelilerin direktifleri doğrultusunda teslim etmesiyle gerçekleşir. Mağdur ve şüpheli arasında fiziksel bir temasın söz konusu olması gerekmektedir.

Suç korkusu ve kitle iletişim araçlarının bu korku üzerindeki etkisi oldukça önemli konulardan biridir. Örneğin dünya genelinde DAES terör örgütü gerçekleştirmiş olduğu saldırıları öncelikli olarak bir sosyal medya platformu olan Youtube’den yayımlamıştır. DAES terör örgütünün gerçekleştirmiş olduğu saldırılar neticesinde kitle iletişim aracılığıyla sempatican toplamasının yanında aynı zamanda birçok ülkede vatandaşlar özelinde suç korkusu ve panik havasını hakim kıldığı görülmektedir (Kaplan, vd., 2022, s. 58). DAES terör örgütünün gerçekleştirmiş olduğu eylemler uluslararası düzeyle yaratılan suç korkusu ve bunun akabinde Müslümanlığa karşı yabancı devletlerin korku ve endişeyle yaklaşmasına sebebiyet vermiştir.

Dolandırıcılık Olaylarında Suç Mağduru Olma Korkusunu Arttıran Anahtar Kelimeler

Türkiye Cumhuriyeti özelinde incelendiğinde dolandırıcılık olaylarında suç korkusu ve mağduriyet durumlarının yaşanmasında belli başlı anahtar kelimeler bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti genelinde kitle iletişim araçlarının kullanılmasının artması, vatandaşların bir kısmının kullandıkları kitle iletişim araçlarına hâkim olmasının yanı sıra belli bir kısmı ise kullandıkları araçlara hâkim değildir. Bunun akabinde vatandaşlar suça maruz kaldıklarını veya dolandırıcılık kumpası içerisinde bulunduklarına dair şüphe duymadıklarından mağdur durumuna düşmektedirler.

İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün vatandaşların telefon, sosyal medya gibi belli başlı network ağlarıyla dolandırılma suça maruz kalmaları için çalışmalar ve bilgilendirmeler yapmaktadır. Telefon ile aranan vatan-

daşlarımızın kendilerini polis, savcı, hâkim olarak tanıtır PKK, FETÖ terör örgütlerinde bilgilerinin olduğunu operasyonda kimlik bilgilerinin ele geçirildiği “Terör örgütü üyeleri üzerinden kimlik bilgileriniz çıktı”, “Sizin terör örgütü üyesi olmadığınızı tahmin edebiliyoruz fakat bunu kanıtlamanız gerekmektedir”, “Kimsenin olmadığı bir yere geçerek telefonu kapatmamanız gerekmektedir”, “Merdiven altı iş yerlerinden ürün aldığınız için Sağlık Bakanlığı tarafından adınıza soruşturma açıldığı”, “Siber suçlarda yasaklı sitelere giriş yapıldığı”, “Adınıza bankadan kredi çekildiği ve gelen kodları acil söylemeniz gerekiyor”, “18 yaşından küçük biriyle cinsel konuşmalar yaptığınız için ailesi sizden şikayet oldu adınıza soruşturma başlatıldı.”, “Üzerinize hat açılmış ve bu hat ile terör örgütüne bağlı numaralarla görüşme yapıldığı” şeklinde yönlendirmeler yapıldığı görülmektedir.

Vatandaşların bu durum karşısında panik ve şok etkisiyle banka bilgilerini, değerli ziynet eşyalarını yönlendirmeler doğrultusunda şüphelilere teslim ettikleri görülmektedir. Bu durum incelendiğinde vatandaşların belli bir kısmı dolandırıldıklarını düşünerek telefonu kapatmaktadır. Telefonla dolandırıcılık kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığının verilerine göre 2020-2023 tarihleri arası 63.021 vatandaş telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçuna maruz kaldığı emniyet birimlerine ihbarda bulunduğu gözlemlenmiştir. (Asayiş Daire Başkanlığı, 2024).

Vatandaşların telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçuna maruz kalma korkusu neticesinde şüphelilerin talimatı doğrultusunda hareket etmelerinin temel sebepleri ise “bir suça mı karıştım”, “kimlik bilgilerim ya teröristlerin eline geçtiyse gerçekten”, “çevreme bunu nasıl açıklarım” şeklinde düşüncelere kapılarak panik havasıyla hareket ettikleri görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti özelinde incelendiğinde suçtan zarar gören mağdurların genellikle 40 yaş üzeri olduğu kitle iletişim araçlarına hâkim olmadıkları gözlemlenmektedir.

İçişleri Bakanlığının suç korkusu ve suçtan etkilenilmemesi adına düzenli olarak vatandaşları bilgilendirilmek için “*Telefonda Kendisini Polis Asker Savcı Olarak Tanıtıp, ADINIZ FETÖ/PYD, PKK vb. TERÖR ÖRGÜTÜ SORUŞTURMASINA KARIŞTI Diyerek Para ve Altın İsteyenlere İnanmayın.*” içeriğini sms yoluyla vatandaşlara mesaj olarak göndermektedir. Bu çalışmalar neticesinde vatandaşlar bilinçlenmekte ve suç korkusunun azalması bireylerin kitle iletişim araçlarının daha doğru kullanması yolunda çalışmalar yapılmaktadır.

Türkiye’de “Telefon Aracılığıyla Yapılan Dolandırıcılık” Vakalarına Yönelik İstatistiki Değerlendirmeler

Çalışmada Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığından temin edilen 2020-2023 yıllarına ait mağdur ve şüpheli verileri değerlendirilmiştir. Emniyet bilgi sistemindeki veriler incelendiğinde mağdur ve şüphelilerin yaş gruplarını oluşturan verilerin kişilerin beyanlarına göre düzenlendiği görülmüştür. Suç korkusu özelinde

mağdurun yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu sistemdeki veriler üzerinden aktarılmıştır. Mağdur ve şüphelinin beyan etmiş olduğu meslek grubu ile sigortalılık durumu karşılaştırılıp doğrulama sağlanmadığı takdirde sigorta özelindeki bilgi kullanılmıştır. Şüphelilere ait verilerde ise, meslek gruplarını belirtmek istemeyenler ayrı bir grup olarak değerlendirilmiştir. 2020-2023 verileri özelinde inceleme yapılan mağdur şüpheli istatistikleri özelinde suçtan zarar görme korkusunun nedenlerinin ve şüpheli profillerinin nasıl oluştuğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 1. Mağdurların Yıllara Göre Yaş Aralığı Dağılımı

YILLAR							
Yaş Aralığı	Yaş ve Yüzdelik Dağılım	2020	2021	2022	2023	TOPLAM	
	0-17	Sayı	163 _a	182 _a	224 _a	174 _b	743
		%'lik Dağılım	1,48%	1,31%	1,22%	0,87%	1,18%
	18-25	Sayı	1.977 _{a,b}	2.605 _b	3.374 _b	3.454 _a	11.410
		%'lik Dağılım	17,90%	18,88%	18,75%	17,13%	18,11%
	26-33	Sayı	1.871 _a	2.727 _b	3.669 _b	3.993 _b	12.260
		%'lik Dağılım	16,94%	19,75%	20,39%	19,81%	19,45%
	34-42	Sayı	2.038 _a	2.703 _{a,b}	3.642 _b	4.327 _c	12.710
		%'lik Dağılım	18,44%	19,58%	20,24%	21,46%	20,16%
	43-51	Sayı	1.686 _{a,b}	2.049 _b	2.913 _a	3.554 _c	10.202
		%'lik Dağılım	15,26%	14,83%	16,19%	17,62%	16,19%
	52-64	Sayı	1.880 _a	2.142 _b	2.763 _b	3.067 _b	9.852
		%'lik Dağılım	17,01%	15,52%	15,36%	15,20%	15,64%
	65+	Sayı	1.433 _a	1.400 _b	1.414 _c	1.597 _c	5.844
%'lik Dağılım		12,97%	10,13%	7,85%	7,91%	9,27%	
TOPLAM		Sayı	11.048	13.808	17.999	20.166	63.021
%’lik Dağılım		100%	100%	100%	100%		

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 1’deki verilenden 2020-2021 yılları arasında şüphelilerin iletişim yoluyla kendini polis, savcı, hakim olarak tanıtop adının terör örgütüne karıştığını söyleyerek suça maruz bıraktıkları mağdur vatandaşlarımızın yaş aralığı incelendiğinde;

- 2020 yılında 0-17 yaş aralığında mağdur sayısı 163 iken 2021 yılında ise 182 olarak görülmektedir.
- 2020 yılında 18-25 yaş aralığı mağdur sayısı 1.977 iken 2021 yılında 2.605’e yükselmiştir.
- 26-33 yaş aralığı mağdur sayısı 1.871 iken 2021 yılında 2.727’e yükselmiş
- 34-42 yaş aralığı ise 2020 yılında 2.038 iken 2021 yılında 2.703’e yükselmiş
- 43-51 yaş aralığı 2020 yılında 1.686 iken 2021 yılında 2.049’a yükselmiş

52-64 ve 65 yaş üstü mağdur sayısı 2020 yılında 3.313 iken 2021 yılında ise 3.542'ye yükselerek yıl boyunca yaşın ilerlemesiyle suça maruz kalma sayısının arttığı belirlenmiştir. (Asayiş Daire Başkanlığı, 2024).

2022-2023 yılları arasında şüphelilerin iletişim yoluyla kendini polis, savcı, hâkim olarak tanıtıp adının terör örgütüne karıştığını söyleyerek suça maruz bıraktıkları vatandaşlarımızın yaş aralığı incelendiğinde;

- 2022 yılında 0-17 yaş aralığında mağdur sayısı 224 iken 2023 yılında ise 174 olarak görülmektedir.
- 2022 yılında 18-25 yaş aralığı mağdur sayısı 3.374 iken 2023 yılında 3.454 e yükselmiştir.
- 26-33 yaş aralığı mağdur sayısı 3.669 iken 2023 yılında 3.993 e yükselmiş
- 34-42 yaş aralığı ise 2022 yılında 3.642 iken 2023 yılında 4.327'ye yükselmiş
- 43-51 yaş aralığı 2022 yılında 2.913 iken 2023 yılında 3.554'e yükselmiş
- 52-64 ve 65 yaş üstü mağdur sayısı 2022 yılında 4.177 iken, 2023 yılında 4.664'e yükseldiği gözlemlenmiştir.

Mevcut veriler üzerinden mağdur sayıları 2023'e kadar oranla yükseliş göstermektedir. Yaş aralığı arttıkça telefon yoluyla dolandırıcılık mağduru, suçtan zarar gören kişi sayısında bir artış gözlenmektedir. 2022 yılına oranla artışın sebepleri detaylı olarak incelendiğinde toplum nezdinde daha çok korku ortamının yaratıldığı görülmektedir. Suç korkusunun bireyler üzerinde etkisinin artması yeni tür suç alanlarının yaratılması bunlara etkindir. Ekonomik ihtiyaçların giderek artmasıyla birlikte bireyler, sosyal medya ya da telefon aracılığıyla yeni çalışma alanları aramakta ve kişisel bilgilerini bilinçsiz şekilde sosyal medya üzerinden paylaşmaktadır. Dolandırıcılar ulaşmış oldukları bu veriler ile birlikte kişi hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaktadır. Bilgi ağının genişlemesiyle dolandırıcılar, mağdurları yönlendirme eylemlerinde daha profesyonel ve rahat hareket etmektedirler. Mağdurlara ait verilerde ileri yaş seviyesindeki suça maruz kalma oranındaki yüksekliğin bir diğer sebebi de nakit birikim konusudur. İleri yaş grubuna sahip bireylerin tercih edilmesi yapmış oldukları maddi birikimin yanında toplumda gençlerden ziyade daha soyut bir noktada bulunmalarındır. İleri yaş seviyesindeki bireyler genellikle kalabalık ortamlarda bulunmamaları sebebiyle dolandırıcılar tarafından daha rahat yönlendirilmektedirler. Sosyal çevreden uzak bir noktada bulunmaları suça maruz kaldıkları esnada çevresinden gelebilecek uyarıların olmaması, panik ve korkuyla hareket ederek aldatılmalarına sebebiyet vermektedir.

Tablo 2. Şüphelilerin Yıllara Göre Yaş Aralığı Dağılımı

YILLAR							
Yaş Aralığı	Yaş ve Yüzdelik Dağılım		2020	2021	2022	2023	TOPLAM
	0-17	Sayı	1.936 _a	2.679 _a	176 _b	163 _c	4.954
		%'lik Dağılım	16,54%	16,02%	0,79%	0,57%	6,27%
	18-25	Sayı	3.790 _a	5.794 _b	9.101 _c	11.823 _c	30.508
		%'lik Dağılım	32,37%	34,67%	40,85%	41,76%	%38.61
	26-33	Sayı	2.467 _a	3.567 _a	5.576 _b	7.025 _b	18.635
		%'lik Dağılım	21,06%	21,35%	25,03%	24,81%	23,59%
	34-42	Sayı	1.853 _{a,b}	2.351 _c	3.693 _b	4.434 _a	12.331
		%'lik Dağılım	15,83%	14,07%	16,57%	15,66%	15,60%
	43-51	Sayı	996 _{a,b}	1.370 _b	2.078 _a	2.463 _{a,b}	6.907
		%'lik Dağılım	8,50%	8,19%	9,32%	8,69%	8,74%
	52-64	Sayı	549 _a	723 _a	1.240 _b	1.627 _b	4.139
		%'lik Dağılım	4,68%	4,33%	5,56%	5,75%	5,23%
	65+	Sayı	120 _a	229 _a	420 _b	781 _c	1.550
		%'lik Dağılım	1,02%	1,37%	1,88%	2,76%	1,96%
TOPLAM		Sayı	11.711	16.713	22.284	28.316	79.024
%’lik Dağılım		100%	100%	100%	100%	100%	

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 2’deki 2020-2021 yılları arasında şüphelilerin iletişim yoluyla kendini polis, savcı, hakim olarak tanıtp adının terör örgütüne karıştığını söyleyerek suça karışan şüphelilerin yaş aralığı incelendiğinde;

- 2020 yılında 0-17 yaş aralığında şüpheli sayısı 1.936 iken 2021 yılında ise 2.679 olarak görülmektedir.
- 2020 yılında 18-25 yaş aralığı şüpheli sayısı 3.790 iken 2021 yılında 5.794’e yükselmiştir.
- 26-33 yaş aralığı şüpheli sayısı 2.467 iken 2021 yılında 3.567’ye yükselmiş
- 34-42 yaş aralığı ise 2020 yılında 1.853 iken 2021 yılında 2.351’e yükselmiş
- 43-51 yaş aralığı 2020 yılında 996 iken 2021 yılında 1.370’e yükselmiş
- 52-64 ve 65 yaş üstü şüpheli sayısı 2020 yılında 669 iken 2021 yılında ise 952’ye yükselmiştir.

Emniyet sistemindeki veriler incelendiğinde 2020-2021 tarihleri arasında şüphelilerin yaşı ilerledikçe sayılarının düştüğü görülmektedir. Bu noktada ilerleyen yaş grubunun suça karışma oranı azalırken, mağdur verilerinde ise tersi yönde bir artış mevcuttur (Asayiş Daire Başkanlığı, 2024).

2022-2023 tarihlerinde şüpheli yaş aralığı incelendiğinde ise 0-17 yaş arası 176 olan şüpheli sayısı 2023 yılında 163 olarak görülmekte, 18-25 yaş aralığı ise 2022 yılında 9.101 iken 2023'te ise 11.823'e yükselmiştir. Şüpheliler 2016 tarihi öncesi mağdurlara telefon aracılığıyla yönlendirdiği konuşmalarda "PKK terör örgütüne yapılan operasyon özelinde kimlik bilgileriniz ele geçirilmiştir" söyleminin yanında 15 Temmuz 2016 yılında gerçekleştirilmeye çalışılan FETÖ darbe girişimi sonrasında PKK terör örgütü söyleminin yanında FETÖ terör örgütünün de mağdurlar özelinde dolandırıcılık için farklı bir söylem ve yöntem doğurduğu görülmektedir (Sabah, 2018). 15 Temmuz Darbe girişimiyle birlikte şüphelilerin telefon aracılığıyla kişinin hesaplarından terör örgütü tarafından para çekildiğini söyleyerek yeni bir dolandırıcılık söylemi yarattığı görülmektedir (Anadolu Haber Ajansı, 2023). Suç çeşitlerinin artması söylem ve yöntemi arttırmaktadır. Vatandaşların birçoğu bu söylemlere karşı duyarlı hareket ederken belli bir kesim ise suçtan zarar görmektedir. 2022 yılında 26-33 yaş aralığındaki şüphelilerin sayısı 5.576 iken 2023 yılında bu sayının 7.025'e yükseldiği görülmektedir. 34-65 yaş üzeri şüpheli sayılarının da 2022 yılına kıyasla 2023 yılında yükselişe geçtiği görülmektedir. Yaş grubu analizlerine göre ise mağdurlarda yaş arttıkça dolandırılma riskinin yüksekliği şüpheli oranlarında tam tersi bir konuma gelmektedir. Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçunda şüphelilerin %70 genç kategorisine dâhil olmaktadır. Bu durum yaş ilerledikçe telefonla dolandırıcılık olaylarının suça karışan profillerin de oransal değerinin düştüğünü göstermektedir. Genel olarak sayılara bakıldığında ise 2022 yılında 22.284 olan şüpheli sayısı 2023 yılında 28.316'dır. Şüpheli sayısında 2022 yılına oranla 2023 yılında %27'lik bir artış söz konusudur (Asayiş Daire Başkanlığı, 2024).

Asayiş Daire Başkanlığından 2020-2023 tarihler arası dönemde alınan eğitim ve meslek gruplarında mağdur, şüphelilerin çoğunluğu durumlarını belirtmekten çekinmişlerdir. Mağdur ve şüpheliler meslek, eğitim durumlarında eksik bilgi aktarımı sebebiyle sağlıklı bir analiz yapılamamıştır. Mevcut bilgiler üzerinden değerlendirme sağlanmıştır.

Tablo 3. 2020 Yılı Dolandırıcılık Olaylarında Mağdur Meslek ve Eğitim Düzeyi Durumları

2020		2020	
EĞİTİM	SAYI	MESLEK	SAYI
İlköğretim-Ortaokul	4.550	İşçi	334
Lise Ve Dengi Okul	3.142	Şoför	251
Yüksek Lisans(Master)	144	Esnaf	313
Yüksekokul (Lisans)	1.907	Emekli	2.193
Okuma-Yazma Biliyor	203	Sağlık Personeli	231
Okuma-Yazma Bilmiyor	87	Rent A Car (Oto Kiralama)	4

2020		2020	
EĞİTİM	SAYI	MESLEK	SAYI
2 Yıl Süreli Yüksek	662	Özel Güvenlik Görevlisi	96
Doktora (Phd)	34	Tarım	222
Bilinmiyor	319	Turizm	58
		Tekstil	96
		Finans	124
		Memur	450
		Sosyal Sigortası Olmayan Mesleği Belirlenemeyen	6.676
TOPLAM	11.048	TOPLAM	11.048

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 3'teki 2020 Yılı içerisinde şüphelinin kendisini hakim-savcı-polis olarak tanıttığı dolandırıcılık vakalarında mağdurun eğitim durumu ve meslek grupları incelendiğinde;

Eğitim Durumuna göre;

- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçuna maruz kalan mağdurların resmi kayıtlara göre ilköğretim ve ortaokul mezunu %41'ini oluşturmaktadır.
- Lise ve dengi okul mezunu mağdur sayısı ise %28'ini oluşturmaktadır.
- Yüksek lisans ve Lisans mezunu mağdur sayısı ise genelin %18'ini oluşturmaktadır.
- Meslek grubuna göre;
- Eğitim durumlarına oranla meslek gruplarında ise hangi meslekle uğraştıklarını belirtmek istemeyen mağdur sayısı (diğer) %60'lık bir kısmı oluşturmaktadır.
- Bunun akabinde memur, emekli, işçi, sağlık personeli gibi meslek grupları diğer yüzdelik dilimi oluşturmaktadır.

Tablo 4. 2021 Yılı Dolandırıcılık Olaylarında Mağdur Meslek ve Eğitim Düzeyi Durumları

2021		2021	
EĞİTİM	SAYI	MESLEK	SAYI
İlköğretim-Ortaokul	5.174	İşçi	459
Lise Ve Dengi Okul	4.076	Şoför	312
Yüksek Lisans(Master)	223	Esnaf	331
Yüksekokul (Lisans)	2.470	Emekli	2.261
Okuma-Yazma Biliyor	294	Sağlık Personeli	433
Okuma-Yazma Bilmiyor	111	Rent A Car (Oto Kiralama)	9
2 Yıl Süreli Yüksek	998	Özel Güvenlik Görevlisi	158
Doktora (Phd)	52	Tarım	247
Bilinmiyor	410	Turizm	74
		Tekstil	111
		Finans	170
		Memur	631
		Sosyal Sigortası Olmayan Mesleği Belirlenemeyen	8.612
TOPLAM	13.808	TOPLAM	13.808

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 4'teki 2021 Yılı içerisinde şüphelilerin kendisini hakim-savcı-polis olarak tanıttığı dolandırıcılık vakalarında mağdurun eğitim durumu ve meslek grupları incelendiğinde;

Eğitim Durumuna göre;

- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçuna maruz kalan mağdurların resmi kayıtlara göre ilköğretim ve ortaokul mezunu %37'ini oluşturmaktadır.
- Lise ve dengi okul mezunu mağdur sayısı ise %29'unu oluşturmaktadır.
- Yüksek lisans ve Lisans mezunu mağdur sayısı ise genelin %19'unu oluşturmaktadır.
- Meslek grubuna göre;
- Eğitim durumlarına oranla meslek gruplarında ise hangi meslekle uğraştıklarını belirtmek istemeyen mağdur sayısı (diğer) %62'lik bir kısmı oluşturmaktadır.
- Bunun akabinde memur, emekli, işçi, sağlık personeli gibi meslek grupları diğer yüzdelik dilimi oluşturmaktadır.

Tablo 5. 2022 Yılı Dolandırıcılık Olaylarında Mağdur Meslek ve Eğitim Düzeyi Durumları

2022		2022	
EĞİTİM	SAYI	MESLEK	SAYI
İlköğretim-Ortaokul	6.606	İşçi	662
Lise Ve Dengi Okul	5.790	Şoför	443
Yüksek Lisans(Master)	202	Esnaf	494
Yüksekokul (Lisans)	3.098	Emekli	2.636
Okuma-Yazma Biliyor	404	Sağlık Personeli	509
Okuma-Yazma Bilmiyor	98	Rent A Car (Oto Kiralama)	11
2 Yıl Süreli Yüksek	1.344	Özel Güvenlik Görevlisi	204
Doktora (Phd)	38	Tarım	266
Bilinmiyor	419	Turizm	120
		Tekstil	153
		Finans	220
		Memur	774
		Sosyal Sigortası Olmayan Mesleği Belirlenemeyen	11.507
TOPLAM	17.999	TOPLAM	17.999

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 5'teki 2022 Yılı içerisinde şüphelinin kendisini hakim-savcı-polis olarak tanıttığı dolandırıcılık vakalarında mağdurun eğitim durumu ve meslek grupları incelendiğinde;

Eğitim Durumuna göre;

- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçuna maruz kalan mağdurların resmi kayıtlara göre ilköğretim ve ortaokul mezunu %36'sını oluşturmaktadır.
- Lise ve dengi okul mezunu mağdur sayısı ise %32'sini oluşturmaktadır.
- Yüksek lisans ve Lisans mezunu mağdur sayısı ise genelin %18'ini oluşturmaktadır.
- Meslek grubuna göre;
- Eğitim durumlarına oranla meslek gruplarında ise hangi meslekle uğraştıklarını belirtmek istemeyen mağdur sayısı (diğer) %63'lük bir kısmı oluşturmaktadır.
- Bunun akabinde memur, emekli, işçi, sağlık personeli gibi meslek grupları diğer yüzdelik dilimi oluşturmaktadır.

2022 yılında mağdur verilerinde 17.999 kişi telefonla dolandırıcılık suçunun mağduru olmuştur. Suçtan zarar gören kişilerin eğitim düzeyinde Yüksekokul (lisans), Lise ve İlköğretim-Ortaokul yüzdelik dilimin en yüksek orana sahip kısmını kapsamaktadır. Mağdurların birçoğu telefonla görüşme esnasında kolluk güçleri tarafından aradığını düşünerek telsiz, anons, siren sesi gibi çıkarılan seslerden etkilenerek heyecan ve panik yaptıkları görülmektedir. Arka fonda çıkarılan sesler, dolandırıcının ani baskın ses tonuyla yönlendirmesi mağduru sağlıklı düşünmesinin önüne geçmektedir.

Tablo 6. 2023 Yılı Dolandırıcılık Olaylarında Mağdur Meslek ve Eğitim Düzeyi Durumları

2023		2023	
EĞİTİM	SAYI	MESLEK	SAYI
İlköğretim-Ortaokul	7.207	İşçi	820
Lise Ve Dengi Okul	6.502	Şoför	497
Yüksek Lisans(Master)	281	Esnaf	484
Yüksek Okul (Lisans)	3.543	Emekli	3.103
Okuma-Yazma Biliyor	522	Sağlık Personeli	527
Okuma-Yazma Bilmiyor	116	Rent A Car (Oto Kiralama)	20
2 Yıl Süreli Yüksek	1.513	Özel Güvenlik Görevlisi	276
Doktora (Phd)	68	Tarım	287
Bilinmiyor	414	Turizm	134
		Tekstil	156
		Finans	271
		Memur	425
		Sosyal Sigortası Olmayan Mesleği Belirlenemeyen	13.166
TOPLAM	20.166	TOPLAM	20.166

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 6'daki 2023 Yılı içerisinde şüphelinin kendisini hakim, savcı, polis olarak tanıttığı dolandırıcılık vakalarında mağdur eğitim durumu ve meslek grupları incelendiğinde;

Eğitim Durumuna Göre;

- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçuna maruz kalan mağdurların resmi kayıtlara göre ilköğretim ve ortaokul mezunu %35'sini oluşturmaktadır.
- Lise ve dengi okul mezunu mağdur sayısı ise %32'sini oluşturmaktadır.
- Yüksek lisans ve Lisans mezunu mağdur sayısı ise genelin %18'ini oluşturmaktadır.

- Meslek Grubuna Göre;
- Eğitim durumlarına oranla meslek gruplarında ise hangi meslekle uğraştıklarını belirtmek istemeyen mağdur sayısı (diğer) %65'lik bir kısmı oluşturmaktadır.
- Bunun akabinde memur, emekli, işçi, sağlık personeli gibi meslek grupları diğer yüzdelik dilimi oluşturmaktadır.

Mağdurların diğer ve bilinmiyor olarak adlandırılan meslek, eğitim durumları kendilerini kolluk güçlerine müracaat etmelerine rağmen deşifre etmek istememelerinden kaynaklanmaktadır. Çevresi tarafından baskı altına alınmaktan korkmaları yapılan görüşmelerde meslek ve eğitim düzeylerini söylemekten çekinmelerine sebep olmaktadır. Eğitim ve meslek düzeyinde okuma yazma bilmeyenden doktora kısmına kadar fark etmeksizin dolandırıcılık şüphesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Dolandırıcılık yöntem ve tekniklerinin günümüzde oldukça artması bireyler üzerinde ilk görüşmeden itibaren baskı, panik havasının oluşturulması meslek ve eğitim düzeyi fark etmeksizin suç maruz kalmasına sebebiyet vermektedir.

Tablo 7. 2020 Yılı Dolandırıcılık Olaylarında Şüpheli Meslek ve Eğitim Düzeyi Durumları

2020		2020	
EĞİTİM	SAYI	MESLEK	SAYI
İlköğretim-Ortaokul	2.006	İşçi	97
Lise Ve Dengi Okul	718	Şoför	95
Yüksek Lisans(Master)	11	Esnaf	64
Yüksekokul (Lisans)	127	Emekli	37
Okuma-Yazma Biliyor	147	Sağlık Personeli	18
Okuma-Yazma Bilmiyor	30	Rent A Car (Oto Kiralama)	10
2 Yıl Süreli Yüksek	75	Özel Güvenlik Görevlisi	11
Doktora (Phd)	1	Tarım	35
Bilinmiyor	8.596	Turizm	6
		Tekstil	37
		Finans	20
		Memur	20
		Sosyal Sigortası Olmayan Mesleği Belirlenemeyen	11.261
TOPLAM	11.711	TOPLAM	11.711

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 7’deki 2020 Yılı içerisinde şüphelinin kendisini hakim-savcı-polis olarak tanıttığı dolandırıcılık vakalarında şüphelinin eğitim durumu ve meslek grupları incelendiğinde;

Eğitim Durumuna Göre;

- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçunu işleyen resmi kayıtlara göre ilköğretim ve ortaokul mezunu %17’sini oluşturmaktadır.
- Lise ve dengi okul mezunu şüpheli sayısı ise %6’sini oluşturmaktadır.
- Yüksek lisans ve Lisans mezunu şüpheli sayısı ise genelin %1’ini oluşturmaktadır.
- Eğitim durumu tespit edilemeyen (Bilinmiyor) ise %73’lük kısmı oluşturmaktadır.
- Meslek Grubuna Göre;
- Eğitim durumlarına oranla meslek gruplarında ise hangi meslekle uğraştıklarını belirtmek istemeyen şüpheli sayısı (diğer) %96’lık bir kısmı oluşturmaktadır.
- Bunun akabinde memur, emekli, işçi, sağlık personeli gibi meslek grupları diğer yüzdelik dilimi oluşturmaktadır.

Tablo 8. 2021 Yılı Dolandırıcılık Olaylarında Şüpheli Meslek ve Eğitim Düzeyi Durumları

2021		2021	
EĞİTİM	SAYI	MESLEK	SAYI
İlköğretim-Ortaokul	1.953	İşçi	79
Lise Ve Dengi Okul	723	Şoför	77
Yüksek Lisans(Master)	15	Esnaf	56
Yüksekokul (Lisans)	152	Emekli	45
Okuma-Yazma Biliyor	216	Sağlık Personeli	23
Okuma-Yazma Bilmiyor	37	Rent A Car (Oto Kiralama)	7
2 Yıl Süreli Yüksek	71	Özel Güvenlik Görevlisi	10
Doktora (Phd)	2	Tarım	29
Bilinmiyor	13.544	Turizm	8
		Tekstil	35
		Finans	18
		Memur	35
		Sosyal Sigortası Olmayan Mesleği Belirlenemeyen	16.291
TOPLAM	16.713	TOPLAM	16.713

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 8'deki 2021 Yılı içerisinde şüphelinin kendisini hakim-savcı-polis olarak tanıttığı dolandırıcılık vakalarında şüphelinin eğitim durumu ve meslek grupları incelendiğinde;

Eğitim Durumuna Göre;

- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçunu işleyen resmi kayıtlara göre ilköğretim ve ortaokul mezunu %11'ini oluşturmaktadır.
- Lise ve dengi okul mezunu şüpheli sayısı ise %4'ünü oluşturmaktadır.
- Yüksek lisans ve Lisans mezunu şüpheli sayısı ise genelin %0,99'unu oluşturmaktadır.
- Eğitim durumu tespit edilemeyen (Bilinmiyor) ise %81'lik kısmı oluşturmaktadır.
- Meslek Grubuna Göre;
- Eğitim durumlarına oranla meslek gruplarında ise hangi meslekle uğraştıklarını belirtmek istemeyen şüpheli sayısı (diğer) %97'lik bir kısmı oluşturmaktadır.
- Bunun akabinde memur, emekli, işçi, sağlık personeli gibi meslek grupları diğer yüzdelik dilimi oluşturmaktadır.

Tablo 9. 2022 Yılı Dolandırıcılık Olaylarında Şüpheli Meslek ve Eğitim Düzeyi Durumları

2022		2022	
EĞİTİM	SAYI	MESLEK	SAYI
İlköğretim-Ortaokul	1.913	İşçi	188
Lise Ve Dengi Okul	838	Şoför	72
Yüksek Lisans(Master)	11	Esnaf	56
Yüksek Okul (Lisans)	149	Emekli	46
Okuma-Yazma Biliyor	294	Sağlık Personeli	11
Okuma-Yazma Bilmiyor	49	Rent A Car (Oto Kiralama)	7
2 Yıl Süreli Yüksek	98	Özel Güvenlik Görevlisi	7
Bilinmiyor	18.932	Tarım	33
		Turizm	13
		Tekstil	41
		Finans	15
		Memur	23
		Sosyal Sigortası Olmayan Mesleği Belirlenemeyen	21.772
TOPLAM	22.284	TOPLAM	22.284

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 9'daki 2022 Yılı içerisinde şüphelinin kendisini hakim-savcı-polis olarak tanıttığı dolandırıcılık vakalarında şüpheli eğitim durumu ve meslek grupları incelendiğinde;

Meslek Grubuna Göre;

- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçunu işleyen resmi kayıtlara göre sosyal sigortası olmaması sebebiyle mesleği bilinmeyen 21.772 şüpheli, %97'lik bir oran ile en büyük yüzdelik dilimi oluşturmaktadır.
- Mesleğini işçi olarak belirten 188 şüpheli ise %0,84 yüzdelik dilime sahiptir.
- Diğer meslek grupları ise %2,16'lık bir yüzdelik dilime sahiptir.
- Eğitim Durumuna Göre;
- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçu şüphelilerinin eğitim durumu incelendiğinde Lise ve Dengi Okullar, İlköğretim-Ortaokul, Okuma-Yazma Bilmiyor, Okuma-Yazma Biliyor, Bilinmiyor kategorisinde olan sınıflar yüzdelik dilimin %98,84'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 10. 2023 Yılı Dolandırıcılık Olaylarında Şüpheli Meslek ve Eğitim Düzeyi Durumları

2023		2023	
EĞİTİM	SAYI	MESLEK	SAYI
İlköğretim-Ortaokul	1.660	İşçi	146
Lise Ve Dengi Okul	747	Şoför	54
Yüksek Lisans(Master)	12	Esnaf	48
Yüksek Okul (Lisans)	134	Emekli	54
Okuma-Yazma Biliyor	299	Sağlık Personeli	12
Okuma-Yazma Bilmiyor	54	Rent A Car (Oto Kiralama)	5
2 Yıl Süreli Yüksek	56	Özel Güvenlik Görevlisi	6
Doktora (Phd)	1	Tarım	28
Bilinmiyor	25.353	Turizm	9
		Tekstil	18
		Finans	13
		Memur	22
		Sosyal Sigortası Olmayan Mesleği Belirlenemeyen	27.901
TOPLAM	28.316	TOPLAM	28.316

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığı-Dolandırıcılık Şube Müdürlüğü

Tablo 10'daki 2023 Yılı içerisinde şüphelinin kendisini hakim, savcı, polis olarak tanıttığı dolandırıcılık vakalarında şüpheli eğitim durumu ve meslek grupları incelendiğinde;

Meslek Grubuna Göre;

- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçu işleyen resmi kayıtlara göre sosyal sigortası olmaması sebebiyle mesleği bilinmeyen 27.901 şüpheli %98'lik bir oran ile en büyük yüzdelik dilimi oluşturmaktadır.
- Mesleğini işçi olarak belirten 146 şüpheli ise %0,51'lik yüzdelik dilime sahiptir.
- Diğer meslek grupları ise %1,49'luk bir yüzdelik dilime sahiptir.
- Eğitim Durumuna Göre;
- Telefon aracılığıyla dolandırıcılık suçu şüphelilerinin eğitim durumu incelendiğinde Lise ve Dengi Okullar, İlköğretim-Ortaokul, Okuma-Yazma Bilmiyor, Okuma-Yazma Biliyor, Bilinmiyor kategorisinde olan sınıflar yüzdelik dilimin %99,28'ini oluşturmaktadır.

Mağdurların dolandırıcılık şüphesiyle karşı karşıya kaldığı durumlar incelendiğinde şüpheli mağdur ilişkisinde meslek ve eğitim durumları oldukça önemli bir noktayı kapsamaktadır. Dolandırıcıların telefon aracılığıyla söylemler kullanarak dolandırmanın yanında aynı zamanda sosyal medya sitelerini de daha profesyonel ve aktif kullandıkları görülmektedir. Örnek teşkil edecek olaylar arasında rent a car (oto kiralama) sektörü gösterilebilir. Bireylerin araç ihtiyacı duyduğu noktada kiralamak için başvuruda bulunduğu siteleri kopyalayarak, taklit ederek iletişim kurdukları görülmektedir. İlk aşamada siteye güven duymalarını sağladıktan sonra iletişim numarası üzerinden telefon aracılığıyla görüşerek kişiyi elde ettiği bilgiler ışığında yönlendirip dolandırma işlemini gerçekleştirmektedirler (İhlas Haber Ajansı, 2024). Yaşanan bu olay neticesinde bireyler araç kiralama noktasında tamamen suç korkusu düşüncesiyle hareket ederek fiziksel olarak aracı, satıcıyı, sözleşmeyi görerek kiralama yapmaktadır.

İstatistiki Değerlendirmeler ve Bulgular

Suç kavramı sosyolojik açıdan incelenen üzerine birçok düşünce geliştirilen olgulardan birisidir. Tarih boyunca var olan bu olgu sosyolojinin de doğrudan toplumsal yapıyı etkileyen ve bireyin bu toplumsal yapı içerisinde uyması gereken normlar olarak ortaya çıkan bu kavram dinamik ve değişken bir yapıya sahiptir. Bu çerçevede telefonla dolandırıcılık suçu son zamanlarda oldukça artan ve önlem alınma noktasında eksik kalınan ve müeyyidelerin yetersiz olduğu durum olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılan taramada insanların yaşının ilerledikçe bu suça maruz kalma oranında artışlar gözlemlenmiştir. Bunun sebebi olarak birçok faktör sayılabilmekle beraber çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Telefonla

dolandırıcılık suçu insanların bilişsel düzeylerde suça maruz kalmadan önce vermiş olduğu tepkilerle suçun mağduru olma durumları orantılıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nde 2020-2023 tarihleri arasında suça maruz kalan mağdur sayısı 63.021 kişidir. Emniyet Genel Müdürlüğü/ Asayiş Daire Başkanlığından alınan veriler ışığında mağduriyet durumunu belirtmekten çekinen ve hangi meslek grubuna dâhil olduğunu belirtmeyen birçok mağdur bulunmaktadır.

Yapılan çalışmada suça maruz kalan bireylerin şüphelilerle ilk başlatmış olduğu telefon görüşmesinde vermiş olduğu tepkiler oldukça önemlidir. Mevcut verilerde bireylerin şüphelilerle ilk başlatmış olduğu ilk diyalogda panik ve korku havası oluşması durumunda suçun mağduru olma oranları da bu oranda artmaktadır. Yaratılan bu korku her alana sirayet etmekte alınacak önlemler noktasında yetersiz hareket edildiğini göstermektedir. Kitle iletişim araçlarında yaşanan teknolojik ilerlemeler bu suçlarda yaş olgusunu ön plana çıkarmaktadır. Kitle iletişim araçlarında yaşanan değişim ve dönüşümün gerisinde kalan bireyler kullanmış olduğu araçlara yabancılaşması sonucunda şüphelilerle doğrudan iletişime geçtiğinde panik ve korku havasına bürünmektedir. Yapılan araştırmada 63.021 bireyin yüksek orandaki kısmının bu suça maruz kalmalarının sebebinin bu gibi durumlardan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Yapılan görüşmelerde mağdurların ilk olarak dolandırıcılık suçuna maruz kaldıklarında çevrelerine bu durumu aktarmamakta ve mağduriyet duygusunu kabullenemedikleri gözlemlenmektedir. Asayiş Daire Başkanlığı verilerinde mağdurların hangi meslek grubuna sahip oldukları, eğitim durumları gibi bilgileri verirken çekinceli davrandıkları ve paylaşmaktan kaçındıkları gözlemlenmektedir.

Sonuç

Suç korkusu ve telefonla dolandırıcılık suçu incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti özelinde suça karışan ve suça maruz kalanlar arasındaki ilişki oldukça önemlidir. Şüphelilerin toplum nezdinde yarattığı korku kişiler arası ilişkileri etkilemekle beraber bireylerin devlete ve topluma güvenini de sarsmaktadır. Toplumsal iletişimde önemli bir kitle iletişim aracı olarak karşımıza çıkan telefon kullanımı doğru ve bilinçli kullanılması gerekmektedir. Telefon aracılığıyla kişilerin dolandırılmasını toplum devlet, toplum birey özelinde güven duygusunu sarsmakta ve çağımızın önemli sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişilerin bilinçlendirilmesi özellikle belirli yaş aralığında artan dolandırıcılık vakalarının artmasına engel olunması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

17-33 yaş aralığı incelendiğinde 2023 yılında Türkiye Cumhuriyeti genelinde telefonla dolandırıcılık suçuna maruz kalan mağdur sayısı 7.621'iken 34-51 yaş üzeri aralık ise 12.545 olarak görülmektedir. Bu durum yaşın ilerledikçe suç mağduru kişi sayısında bir artışın olduğunu göstermektedir. Mağdur verilerinin yanı sıra suça maruz kalıp kolluk güçlerine suç duyurusunda bulunmayan kişiler de

bulunmaktadır. Şüphelilerin cezalandırılmasında eksiklikler bulunması da mağdurların güvenini epeyce sarsmaktadır. Kolluk güçlerine müracaatta bulunmak, suçun aydınlatılmasının ilk aşaması olduğunu ve yapılacak müracaat ile birlikte şüphelilerin yakalanmasında önemli bir nokta olduğu belirtilmelidir.

Sosyal medya ve medyadaki haber yayınlarında suç korkusunu arttırmaktan ziyade bilinçlendirmeye yönelik yayınlar yapılmalıdır. Yargı ve kolluk güçleri her düzeyde dolandırıcılık alanında uzmanlaştırılmalıdır. Devlet birey ilişkisinde yaratılan bu suç korkusu neticesinde mağdur olan vatandaşlarımız toplum, çevre baskısı düşüncesine maruz kalacaklarını düşünerek suçun aydınlatılmasından ziyade mağduriyet yaşadıklarının bilinmemesini tercih etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde 2020-2021-2022 yıllarına oranla 2023 yılında artan telefonla dolandırıcılık suçunun önüne geçilmesi için daha ciddi ve caydırıcı önlemler alınmalıdır. 2022 yılında gerçekleşen olaylarda mağdurların şüphelilerle mesleki açıdan etkileşim halinde olduğu da düşünülmektedir. Kişisel verilere erişim noktasında şüphelilerin mağduru yakın takibe alması meslek bilgisine erişmesi, birebir önceden tanıyor veyahut etkileşim kurmuş olması söz konusu durumlardandır. Bu noktada bilgi paylaşımı kimlik bilgileri, kişisel verilerin dikkat esasına göre herkesle paylaşılmaması gerekmektedir.

Bireylerin bilinçlendirilmesi dolandırıcılık suçunun mağdurlarının meslek durumları, sosyal çevreleri, yaş grupları incelenmeli bu çerçevede önlemler ve bilinçlendirmeler yapılmalıdır. Yapılan çalışmada mağdur ve şüphelinin sosyolojik, psikolojik, ekonomik durumlarının yanında bulundukları çevre, meslekleri, yaş aralıkları, eğitim durumları incelenerek değerlendirilmeler yapılmalıdır. Suç korkusunun oluşmasının temelinde ki söylemler incelenmeli ve medyanın korku üzerindeki etkisinin azaltıcı, toplumu bilinçlendirici söylemler kullanılmalıdır. Merkezi idare ve mahalli idare düzeyinde belirli yaş gruplarıyla daha fazla etkileşim halinde olunmalıdır. Belirli yaş grupları özelinde bilinçlendirme yapılmalı kolay ulaşabilecekleri sistemlerle güven duyguları artırılmalıdır. Çözüm noktası olarak gerekirse şüpheli bir görüşme esnasında hissettiklerinde bir uygulama üzerinden tuşlayarak gerekli birimlere ulaşmaları sağlanabilmelidir. Telefon yoluyla dolandırıcılıkta her ne kadar ceza noktasında yeterli düzeyde yargılama yapıldığı düşünülse de yaşı ilerlemiş kişilere karşı işlenen suçlara hem ceza artırımı hem de toplum içerisinde suçların ifşasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Adalet Bakanlığı. (2020). *T.C Adalet Bakanlığı Mağdur Bilgilendirme*. <https://magdurbilgi.adalet.gov.tr: https://magdurbilgi.adalet.gov.tr/298/Suc-Nedir#:~:text=Toplumsal%20d%C3%BCzenin%20devam%C4%B1%20a%C3%A7%C4%B1s%C4%B1ndan%20korunma%C4%B1,davran%C4%B1%C5%9F%C4%B1%20ise%20%22su%C3%A7%22%20tur.adresinden+alındı>
- Anadolu Haber Ajansı. (2023, EYLÜL 09). Anadolu Haber Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/feto-bahanesiyle-dolandiricilik-yaptiklari-iddiasiyla-28-supheli-gozaltina-alindi/2987421> adresinden alındı
- Asayiş Daire Başkanlığı. (2024). *2020-2021-2022 ve 2023 Tarihlerine Ait Mağdur ve Şüphelilere Ait Veriler*. Ankara.
- Bal, H. (2016). *Suç Sosyolojisi*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Çalışkan, A. (2023). Suç Korkusunun Toplumsal Parametreleri ile Önem Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Model Tasarımı. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 146–167.
- Er, T., Elmas, A., & Sayar, G. H. (2018). Suç ve Medya. *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 52-69.
- Eren, A. (2005). Korku Kültürü, Değerler Kültürü ve Şiddet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*.
- Gençöz, T. (1998). Korku Sebepleri, Sonuçları ve Başetme Yolları. *Kriz Dergisi*, 9-16.
- Gökulu, G. (2018). Medya ve Suç Korkusu İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. *Social Scences Studies Journal*, 585-594.
- Güçlü, İ., & Akbaş, H. (2019). *Suç Sosyolojisi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Hürriyet. (2016, Ocak 10). www.hurriyet.com Web Sitesi: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/2023te-581-bin-kisi-istanbula-veda-etti-42504809> adresinden alındı
- İhlas Haber Ajansı. (2024, Temmuz 14). *İhlas Haber Ajansı*. [haberler.com: https://www.haberler.com/yerel/rent-a-car-sektorunde-dolandiricilik-uyarisi-17519639-haberi/](https://www.haberler.com/yerel/rent-a-car-sektorunde-dolandiricilik-uyarisi-17519639-haberi/) adresinden alındı
- Kaplan, M., & Yıldırım, A. (2022). Suçun Önlenmesinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü: Kurumsal Açından Bir Değerlendirme ve Örnekler. *Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 49-74.
- Ömeroğlu, Ö. (2012). Suç Korkusu, Cezanın Caydırıcılığı Ve Küçük Suçlar. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 329-370.
- Önkol, G., & Sarı, Ö. (2013). *Suçun Sosyolojisi Cezanın Felsefesi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Öztürk, M. (2015). Medya ve Suç Korkusu Arasındaki İlişki. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 251-263.
- Öztürk, M. (2016). Düzensizlik VE Toplumsal Kaygı Teorileri Bağlamında Suç Korkusunun İncelenmesi: Mersin Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 282-289.
- Reşitoğlu, H. Ü. (2017). Diğerleri için Duyulan Suç Korkusu. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 145-160.
- Sabah. (2018, Ağustos 18). www.sabah.com Web sitesi: <https://www.sabah.com.tr/egeli/2018/08/18/cete-uyeleri-feto-yalaniyla-kandirdi> adresinden alındı
- Şahin, M. (2019). Korku, Kaygı ve Kaygı (Anksiyete) Bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 117-135.

- Yavuz, Y. (2019). Suç Mağduru Olma Korkusuna Sosyolojik Bir Bakış. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 28-52.
- Yavuzçehre, P. S. (2022). Kentsel Dönüşüm Uygulaması Sonrası Suç Korkusu Üzerine Bir Değerlendirme. *Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies*, 1-17.
- Yazgan, Ç. Ü., & Kurtkapan, H. (2020). Yaşlı Bireylerde Yaşam Memnuniyeti Ve Suç Korkusu Durumunun Belirlenmesi: Tanımlayıcı Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 373-381.
- Yücel, M. T. (2009). Suç Korkusu ve Etkisinin Nötrleştirilmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 278-301.